

”De beste jegersoldatene” i Heimevernets innsatsstyrker

Nina Rones

Norges idrettshøgskole Forsvarets institutt
nina.rones@nih.no

Artikkelen undersøker en jegertrupp i en av Heimevernets innsatsstyrker hvis hovedoppgave er å beskytte mennesker og livsviktige samfunnsfunksjoner innenfor Norges grenser, i en tid hvor en tradisjonell fiende er mer eller mindre fraværende, og reell strid ikke ansees for å være annet enn en fjern mulighet. Artikkelens hensikt er å undersøke hva slags kriterier som legges til grunn for å vurdere hvem som er ”de beste soldatene” når offiserer og soldater ikke tror de vil bli tatt i bruk for militære formål. Pierre Bourdieus teoretiske perspektiver og begreper har vært brukt som et verktøy i analyse og tolkning. Studien illustrerer hvordan konstruksjonen av friluftslivsmannen som ”den ideelle soldat” fra nasjonalromantikken og 1900-tallets begynnelse fortsatt reproduseres i det norske territorialforsvaret.

Nøkkelord: Soldater, det norske Heimevernet, friluftsliv, Bourdieu, maskulinitet

”De beste jegersoldatene” i Heimevernets innsatsstyrker

I denne artikkelen rettes fokus mot en del av Forsvaret, Heimevernets innsatsstyrker, som skal utgjøre spydspissen i det territorielle forsvaret av Norge. Dette i en situasjon hvor en tradisjonell fiende er mer eller mindre fraværende, og hvor regulær strid eller reelle kamphandlinger ikke ansees for å være annet enn en fjern mulighet.¹ ”Innsatsstyrkene består av frivillige kvinner og menn som er på kontrakt med Forsvaret og trener 20–25 dager i året. Dette er semiprofesjonelle styrker som kan settes inn på kort varsel over

hele landet”, står det på Forsvarsdepartementets (2010) hjemmesider. ”For å løse vårt oppdrag er vi avhengige av å finne frem til *de beste og mest motiverte menneskene* [min utheving]” hevdes det i rekrutteringsmateriellet (Heimevernstabens 2004–2010).

Men hva er det ”de beste og mest motiverte menneskene” skal være best i? Spørsmålet blir interessant når det i forsvarsdebatten legges vekt på at det ikke eksisterer noen invasjonstrussel mot Norge (Diesen 2003, 2008, 2009), og politikere og politifolk understreker at bekjempelse av eventuelle terroranslag på norsk jord er Politiets oppgave (Politiforum 2004).² Oppdraget er ifølge rekrutteringsmaterialet å ”beskytte mennesker og livsviktige samfunnsfunksjoner”. Men soldater og befal i en jegertropp i en av Heimevernets innsatsstyrker som ble intervjuet høsten 2007, visste ikke hvem eller hva det var disse skulle beskyttes mot. De trodde heller ikke at Heimevernet ville komme til å bli tatt i bruk for reelle militære oppdrag (Rones 2008: 68). En slik manglende opplevelse av samfunnsmessig nytte³ gjør det interessant å spørre hva det er som gjør denne militærtjenesten attraktiv og meningsfylt, og medfører at soldater på frivillig basis bruker 20–25 dager i året av sin fritid til dette. Ikke minst blir det interessant å spørre hvem det er som vurderes til å være ”de beste soldatene” i en situasjon hvor soldater og befal ikke helt vet hva de skal brukes til, eller være gode i.

Ved å undersøke hvilke kriterier som ligger til grunn for betegnelsen ”de beste soldatene”, og hva som kjennetegner konkrete soldater som pekes ut til å være ”de beste soldatene”, vil jeg ved hjelp av Bourdieus begreper om felt, kapital og habitus, forsøke å komme på sporet av hva det er det kjempes om i dette feltet, hva det er det investeres i og hva slags kultur som (re)konstrueres for at gevinsten skal kunne høstes. Mer konkret vil jeg forsøke å besvare 3 problemstillinger; 1) hvilke kriterier legges til grunn når troppens befal blir bedt om å beskrive og velge ut ”de beste soldatene” i troppen? 2) hvordan forklarer soldater som velges ut til å være ”de beste soldatene”, selv at de har kommet i en posisjon hvor de regnes som ”de beste”? 3) hvordan konstruerer ”de beste soldatene” mening i den militære praksisen de er en del av? På bakgrunn av dette vil jeg til slutt diskutere hva som kan være en interesse/illusio som ligger til grunn i feltet, som gjør feltets grunnleggende premisser virkelige og bidrar til at kulturen (re)konstrueres som den gjør.

Før jeg behandler disse spørsmålene vil jeg situere Heimevernet som en del av det norske forsvaret. Jeg vil starte med å se nærmere på noen av de ”grunnleggende sannhetene” som har ligget i den norske forsvarstradisjonen

slik den er beskrevet av Ulriksen (2002), før jeg går over til den empiriske undersøkelsen.

Den norske forsvarstradisjonen

Ulriksen (2002: 19) knytter den norske forsvarstradisjonen til nasjonalromantikken og unionsoppløsningen i 1905⁴, og mener denne tradisjonen er et konstruert fenomen, skapt for et formål som ikke var rent militært. Nasjonen Norge skulle bygges, det skulle skapes en felles norsk identitet og historie. Det skulle knyttes bånd mellom nordmenn og landet (Ulriksen 2002: 25–42 og 267–270, Neumann 2002: 13). Et forhold som ble institusjonalisert gjennom verneplikten (Græger og Leir 2005: 48) som skulle gjøre nasjonens unge gutter til norske menn (Friis 2000: 121).

I nasjonsbyggingsprosjektet kom den norske bonden, som behersket naturen, vanskelig topografi og hardt klima til å fremstå som et symbol på det norske, og den norske vernepliktige infanteristen som kunne ta seg fram på ski, ble selve symbolet på militærmakt (Ulriksen 2002: 36, 40 og 228). Den militære kollapsen i begynnelsen av 2. verdenskrig utfordret imidlertid ”den sterke troen på den militære verdien av det man så som nordmennenes nærmest medfødte kvaliteter innenfor idrett og friluftsliv” (Ulriksen 2002: 164, 270). Likevel ble det etter krigen igjen viktigere å bygge en enhetlig og integrert nasjon enn å skape et militært effektivt forsvar (Ulriksen 2002: 228). Begivenhetene ble forstått, forskjønnet og rekonstruert i lys av forsvarstradisjonen fra 1905. Historieskrivingen la vekt på suksesshistorier som kunne forklares ut fra nordmennenes spesielle ferdigheter i å beherske natur og hardt klima (Ulriksen 2002: 228). Hjemmefrontens helter ble beskrevet som ”sportsfolk og friluftsmennesker av ypperste klasse” (Friis 2000: 122). Siden det ikke var de store strategiene, men kampene og motstanden på mikronivå som fikk heltestatus i mytene etter krigen, ”vektlegges også de fysiske maskuline kvalitetene fremfor for eksempel intellekt”, skriver Friis (2000: 129). Verneplikten bidro og til at krigsmytenes sterke kjønnsdeling ble opprettholdt i forsvarspolitikken. ”Slik gutta på skauen, og hjemmefronten generelt, hadde vunnet ved hjelp av sine maskuline sider, slik måtte verneplikten bygges rundt samme idealer (...) Forsvaret ble dermed også en maskuliniseringsinstusjon, der de rette maskuline egenskapene læres. Populært heter det da også at man ikke er mann før etter å ha gjennomført førstegangstjeneste” (Friis 2000: 131).

Heimevernet og Heimevernets innsatsstyrker

Erfaringer fra april dagene i 1940 hadde skapt en forståelse av at Norge kunne hatt bruk for lokale militære styrker som kunne rykke ut på kort varsel for å støtte mobilisering, forhindre sabotasje og nedkjempe fiendtlige tropper inntil Hæren kom til unnsetning. For å oppnå politisk kontroll over og samle private initiativ som ble tatt innenfor Milorg-kretser etter krigen, ble Heimevernet opprettet (Hansen 2007: 211), fortrinnsvis beregnet på vern av heimtrakten (Lov om Heimevernet 1953). Heimevernet har til dags dato vært basert på en desentralisert struktur med avdelinger i samtlige av landets kommuner. For at avdelingene skal være klare til innsats på kort varsel, består de av befal og soldater med lokal tilknytning som oppbevarer personlig våpen og utrustning hjemme. Utenfor trening og oppdrag er soldater og de fleste befal i daglig virke i det sivile samfunn (Hansen 2007).

Den kvalitative omleggingen av Forsvaret som ble vedtatt av Stortinget i 2001, medførte en ny situasjon også for Heimevernet. De operative hæravdelinger som hadde hatt ansvar for forsvar av hvert sitt geografiske område i Norge, Hærens territorielle regiment, ble lagt ned i 2002 og HV-distriktene overtok det territorielle ansvaret for Norge fra disse (Innst. S. nr. 342 (2000–2001), St. prp. Nr. 45 (2000–2001)). Det ble samtidig anbefalt en gjennomgang av Heimevernets organisasjon i forhold til nye operative krav. Dette medførte at Heimevernet fra 2004 ble organisert i et mindre antall distrikter (13 stk.), som igjen ble organisert i en tredelt struktur med innsatsstyrker, forsterkningsstyrker og oppfølgingsstyrker (Innst. S. nr. 234 (2003–2004), St. prp. nr. 42 (2003–2004)). Innsatsstyrkene ble kalt *spydspissen* i strukturen, og skal ha det høyeste trenings- og ambisjonsnivået innenfor Heimevernet. Forsterknings- og oppfølgingsstyrkene skal settes inn om oppdragene vil kreve store ressurser eller strekke seg ut i tid. Innsatsstyrkene skal bestå av fem prosent av personellgrunnlaget i hvert av de tretten HV-distriktene, ca. 5000 soldater på landsbasis. Tjeneste i innsatsstyrken er imidlertid frivillig, og soldatene selekteres gjennom opptak. Etter bestått opptak tilbys soldatene en 3-årig kontrakt med Heimevernet hvor de forplikter seg til å delta på treninger inntil 25 dager i året, i tillegg til å stå på 24-timers beredskap. Rekrutteringen startet i 2004 (Hansen 2007, Forsvarnett 2008) og som nevnt er det ”de beste og mest motiverte menneskene” man søker etter. I hva slags situasjon foregår utvelgingen av disse ”beste menneskene” som på frivillig basis tjenestegjør i Heimevernets innsatsstyrker?

Analytisk rammeverk

Forestillinger om hva militære avdelinger og soldater skal brukes til uttrykkes på det formelle plan gjennom militære doktriner. Målet med en militær doktrine er at den skal gi taktiske retningslinjer som skal hjelpe forsvarsmakten til å nå sine mål på en best mulig måte. Hansen (2007: 28–41) som har studert endringer i Heimevernets doktriner i perioden 1970–2000, trekker veksler på kjente militærteoretikere (Kier, Posen og Snyder) som har sett doktrineutforming som en form for maktkamp, og som kulturelt bestemt. Det hevdes at militære strategier, taktiske valg, oppfattelser og vurderinger, for eksempel av ”den ideelle soldat”, preges mer av organisasjonskultur enn av rasjonelle faglige vurderinger (Hansen 2007: 45–48). For både stater, våpengrener, avdelinger og enkeltpersoner blir doktrineutviklingen og en strategi for å frem-skaffe ressurser, øke egen prestisje eller sikre seg kontroll over for eksempel opprykksmekanismer (Hansen 2007: 48–50). Slik inngår utviklingen av doktriner i en maktkamp hvor egeninteresser, posisjoner og kontroll står sentralt i prosessen. Hansen (2007: 211–215) finner at slike trekk har gjort seg gjeldende i Heimevernet, og at doktrineutforming i et heimevernsperspektiv må forstås som et middel til å oppnå kontroll og posisjoner. Et slikt spill om egeninteresser, posisjoner og kontroll åpner for å studere Heimevernet ved hjelp av Pierre Bourdieus *felt*-begrep.

Et *felt* kan konstrueres så snart aktører inngår ”i en rekke sosiale kamper om innflytelse og kapital, som utspiller seg innenfor spesifikke og relativt autonome områder” (Wilken 2008: 39), og når man kan påvise at et forhold av posisjoner og relasjoner har utkrystallisert seg (Bourdieu og Wacquant 1995: 82). Det som kjennetegner et felt, er at noe står på spill som aktører finner det verdt å kjempe om. Kampene i feltet forutsetter et uartikulert samtykke mellom aktørene om hva dette er (Bourdieu og Wacquant 1995: 83). Det militære systemet kan i dette perspektivet forstås som et felt med Heimevernets innsatsstyrke som et *subfelt*, hvori det strides om felles gevinster. Bourdieu bruker begrepet *illusio* når han refererer til det som står på spill i et felt. Han forklarer det slik; ”Kvart felt påkallar og aktiviserer ei spesifikk form for interesse, ein spesifikk *illusio* som artar seg som ei innebygd erkjenning av verdiane i det som står på spel i spelet” (Bourdieu og Wacquant 1995: 102). Med *illusio*-begrepet forsøker han å unngå begrepet interesse som ofte forstås som intensjonelt. Videre er et hvert felt definert ved noen helt grunnleggende premisser og ”selvfølger” som spillerne tar for gitt. Dette omtaler han som fel-

tets *doxa*. Doxa kan forstås som ”den mest radikale forma for å akseptere verda slik som ho er” (Bourdieu og Wacquant 1995: 63). Imidlertid er det *illusio* som gjør reglene virkningsfulle fordi ”dei sosiale aktørane berre rettar seg etter ein regel i den grad interessa for å følgje regelen overgår interessa for å bryte regelen (Bourdieu og Wacquant 1995: 100). *Illusio* medfører altså at man dras inn i spillet, og at man aksepterer spillereglene og de grunnleggende ”sannhetene” (Bourdieu og Wacquant 1995, Bourdieu 2000: 9).

”Ideen om *doxa* betyr ikke at det ikke er uenigheter innen et felt – felt er jo nettopp definert som *kamparenaer*” (Wilken 2008: 43). Disse kampene handler ikke om saker, men om *kapital* og makt (Wilken 2008: 44). Man kan si at “[e]t felt defineres i forhold til bestemte kapitalformer som det handler om å besitte eller akkumulere” (Wilken 2008: 39). Bourdieu peker særlig på tre typer kapital som det kjempes om; ”økonomisk” kapital (i den konvensjonelle betydningen av ordet), ”sosial” kapital (i betydning ”nettverk”, men også rettigheter ifølge stand og nasjonalitet kan legges inn her) og ”kulturell” kapital.

Forestillingen om *habitus* er sentral hos Bourdieu. *Habitus* kan forstås som kulturelle representasjoner i individet, og betegner en varig, ikke-reflektert og kroppsliggjort disposisjon for bestemte typer atferd, handlinger, vurderinger og fortolkninger (Bourdieu 1995: 25, Wilken 2008: 35–38). *Habitus* er med andre ord ”et produkt av sosialisering” (Wilken 2008: 37), og utstyrer individet med ulike kapitalformer som har ulik verdi i ulike felt. For at et felt skal kunne fungere, kreves det at det finnes mennesker som er beredt til å spille spillet, begavet med den *habitus* eller det sosiale anlegg, og som innebærer kunnskap om og erkjennelse av spillets iboende lover, regler og innsatser (Bourdieu 1992). Dersom vi forstår felt som et spill, kan *habitus* forstås som et disposisjonssystem tilpasset spillet (Bourdieu 1992). Den kulturelle kapitalen man har tilegnet seg gjennom kulturell praksis i oppveksten, vil ifølge Bourdieu og Passeron (2000) medføre muligheter og begrensninger i møte med ulike felt, og kan avgjøre hvorvidt man lykkes eller mislykkes i et felt. For eksempel hvorvidt man oppnår å bli gitt komplimenter eller å bli betegnet som ”den beste soldaten”. Positive følelser og opplevelser i møte med et felt vil være med på å initiere og dirigere videre karriere i feltet, for eksempel om man på frivillig basis søker seg til videre tjeneste i det militære. Bourdieu oppfatter ”sosiale systemer som hierarkisk organiserte, og individer som rangordnet i forhold til deres kapitalbesittelser” (Wilken 2008: 21). Dette innebærer at soldater som rangeres som ”de beste soldatene” vil være soldater som besitter mest av den kulturelle kapitalen det kjempes om, og som det handler om å akkumulere i dette feltet.

Metode

Det empiriske materialet er produsert gjennom en 2-delt intervjuundersøkelse.⁵ I den første delen ble 5 befal fra en jegertrupp i en av Heimevernets innsatsstyrker intervjuet. Disse ble først bedt om å beskrive ”den beste HV-soldaten” på generell basis. Deretter ble de bedt om å peke ut inntil 4 soldater hver som de selv mente var ”de beste soldatene” i den aktuelle jegertruppen. De ble samtidig bedt om å begrunne hva det var som gjorde at akkurat disse soldatene utmerket seg som ”de beste soldatene”. På bakgrunn av disse intervjuene ble det valgt ut 6 soldater som i studien er forstått som ”de beste soldatene”.⁶ Den andre delen av intervjuundersøkelsen gikk ut på å finne fellestrekk ved disse 6 soldatene.⁷ Troppsledelsen tok førstegangskontakt med dem og spurte om de ville la seg intervju, uten at de var kjent med intervjuets formål eller ”utvelgelsen” som hadde funnet sted. I intervjusituasjonen ble hver enkelt soldat konfrontert med at han var invitert til intervjuet fordi han var utpekt til å være ”den beste” eller ”blant de beste” soldatene i troppen. Soldatene ble så umiddelbart bedt om å fortelle hvorfor de selv trodde at akkurat de var valgt ut til å være en av ”de beste soldatene”.

Alle intervjuene ble utført høsten 2007 ute i et militært skytefelt under en feltøvelse troppen deltok på. Intervjuene varte fra 35 minutter til 1 time. Det ble benyttet halvstrukturerte intervjuguider for å sikre at samtalene ble gjennomført over samme lest; en for befal og en for soldater.

De transkriberte intervjuene ble analysert ved hjelp av flere forskjellige teknikker for meningsgenerering eller meningsproduksjon (Kvale 2004). Det ble sett etter meningskategorier og mønster, vurdert rimelighet, sammenlignet, sett etter avvik og foretatt enkelte tellinger. Det ble også foretatt en meningsfortetning. Det ble videre benyttet teoretisk koding. En metode som innebar at jeg startet med noen teoretiske poeng hentet fra Bourdieu for så å lete i materialet etter eksempler som kunne illustrere hans teoretiske poeng. Her var det er ikke materialet i seg selv som fikk lov til å skape nye teorier. Materialet ble brukt til å illustrere et på forhånd formulert teoretisk poeng. Bourdieu selv tillater og oppfordrer til en slik ”konstruksjon” eller overføring av oppnådd kunnskap fra et område til ett annet. Han har selv anvendt sine begreper i analyser av et mangfold av ulike samfunnsfenomener. Han bruker også betegnelsen verktøy for å beskrive de teoretiske begrepene og metodene han har utviklet, og bestreber seg ifølge Wacquant (1995: 21) på en generativ lesning av sine verker. Han håper leserne vil undersøke om hans modell vil virke i

andre ”spesialtilfeller av det mulige” (Bourdieu 1995: 30). En del av hensikten med studien var således å undersøke om Bourdieus begreper som blant annet er blitt brukt for å beskrive hvordan skoleelever vurderes som gode eller dårlige (Bourdieu og Passeron 2000), ville virke i ”spesialtilfellet” en jegertropp i Heimevernets innsatsstyrke.

Hvilke kriterier legges til grunn når jegertruppens befal blir bedt om å beskrive og velge ut ”de beste soldatene”?

Når befalet blir bedt om å fortelle hvilke egenskaper ”de beste soldatene” som etterspørres i innsatsstyrkenes rekrutteringskampanje bør ha, er kriteriene som legges til grunn, evne til tålmodighet som knyttes til evne til å ikke eskalere, samt å akseptere situasjonen som den er. Videre verdsettes evne til fleksibilitet, kommunikasjon, samhandling og lagspill. Evne til ydmykhet sies å være svært viktig, og mangel på dette ansees for å være noe som diskvalifiserer soldater fra muligheten til å kunne verdsettes som ”de beste”. Et visst nivå med fysisk kapital er nødvendig, men de mener det er viktigere å kunne gå langt med tung opp-pakning enn å ha gode resultater på 3000-meter baneløp som inngår i opptaksprøven. Det viktigste er imidlertid at soldatene forholder seg til feltets verdier, normer, lover og regler for handling; ”At de har hue på rette plassen” som de sier. Erfaringer fra og interesse for friluftsliv, og spesielt jakt, fremstår som et sentralt verdsettingskriterium hos alle de 5 befalene. Av konkrete ferdigheter fremtrer skyteferdigheter som viktigst, og disse bør helst være automatisert til et ekspertnivå. Dermed mener flere det kan være lurt å rekruttere folk som jakter, noe Jørgen uttrykker slik: ”Og selvfølgelig at de gjerne er jegere, for det er gode skyttere”.

Når befalet blir bedt om å peke ut konkrete soldater som de anser for å være ”de beste soldatene” i den aktuelle troppen, og beskrive hva det er som er spesielt med disse, synes det som om fysikk og ferdigheter i friluftsliv fremtrer som det primære utvalgsriteriet:

Tore: Vi har et lag hvor hele laget i utgangspunktet utpreger seg med en bedre fysikk og større stridsutholdenhet enn de tre andre lagene. (...) De er ofte på krevende oppdrag, i terreng gjerne. De kan ligge ute lenge. En del av dem har en utpreget friluftsbakgrunn. De fleste er også fra det jeg kaller indre strøk. De vil være de beste vi har.

Befalet beskriver de 6 konkrete soldatene som ble valgt ut som ”de beste” som gode skyttere og tålmodige lagspillere, men dette knyttes til jakt og oppvekst i ”indre strøk”. Robert beskriver dem som ”tålmodige jaktgutter fra indre strøk”.

Det ser ut til at befalet velger soldater som ligner dem selv. Et befall bemerker selv at hvem som vil være ”de beste soldatene” kan ”være litt varierende i forhold til hvor gammel, eller hvor erfaren du selv er”. 5 av de 6 soldatene som pekes ut som ”de beste soldatene” i undersøkelsen, er over 30 år og det sies at høy alder er en fordel. Om de 4 soldatene som var på samme lag, sier Petter: ”De er det laget som har de fleste eldste, de som har vært med lengst. (...) Det er en fordel at de er gamle og modne.” En slik tendens til å idealisere de som ligner mest på seg selv, viser seg ikke bare i forhold til alder, men også i forhold til friluftsliv. Befalet som velger ut de 6 soldatene, forteller alle om egen friluftslivsinteresse. Petter synes at ”en del soldater (...) kunne hatt litt mer friluftserfaring” og legger til ”Jeg er veldig glad i friluftsliv selv”. Tore sier: ”Jeg har alltid vært ivrig jeger.”

Dette er i tråd med Bourdieus (Bourdieu og Passeron 2000) funn i *Reproduction in Education, Society and Culture*. Her viser han hvordan elever som får komplimenter i skoleundervisningen, er de elevene som ligner læreren mest. Han mener også at det er slik at hegemoniske aktører har makt til å definere hva som er god sosial praksis, for eksempel hva det innebærer å være en god elev, her en god soldat. Bourdieu kaller dette *symbolsk makt* (Bourdieu og Wacquant 2002). Et sentralt poeng hos Bourdieu er at den symbolske makten de hegemoniske aktørene besitter bidrar til at spesifikke betraktningmåter og verdsettingskriterier institusjonaliseres innenfor et samfunnsområde (Callewaert 1996). Hansen (2007: 57–73) påpeker at Milorg og Linge-veteraner med spesielle historiske erfaringer fra 2. verdenskrig hvor friluftslivsferdigheter ble forklarende for deres suksess, ble meget viktige i Heimevernets organisasjonsstruktur helt inn på 1970-tallet. Disse hadde i etterkrigstiden gjort seg opp sterke meninger om hvordan den enkelte mann og avdeling måtte utdannes. Man vil kunne anta at både Den norske forsvarstradisjonen og hegemoniske aktører fra 2. verdenskrig, har preget synet på hva en god soldat er i et heimevernsperspektiv, og at dette har bidratt til en reproduksjon hvor ”den beste soldaten” fortsetter å være friluftslivsmannen.

Hvorfor er ”de beste soldatene” best?

4 av soldatene som ble valgt ut som ”de beste soldatene”, kom fra det samme

8-mannslaget. Når de blir konfrontert med at de er valgt ut til å være ”de beste soldatene” i troppen svarer Ulrik: ”Vi er gode på oppdrag ute i teig. De aller fleste av oss driver med jakt og friluftsliv.” Kenneth mener de må være valgt ut fordi de er: ”Spreke og gode jaktgutter hele gjengen.”

To av soldatene hadde en spesiell og liknende bakgrunn. Morten ble spesielt bemerket av samtlige befal som ble bedt om å peke ut ”de beste soldatene”, og han refereres også til som en spesielt dyktig soldat av de andre soldatene. På spørsmål om hvorfor akkurat han omtales som ”den beste soldaten” i troppen, svarer han:

Morten: Nei det er klart, vi fokuserer litt på skyting da. Det er jo en del av det, og det har jeg drive med siden jeg var ... ja, fikk vel den første rifla mi når jeg var 5 år. (...) Og jakt og friluftsliv, sånne ting som jeg har drevet veldig mye med ...

Han forteller at flere av soldatene og befalet i troppen er jaktkamerater på fritiden. Det er spesielt en han jakter mye med. Jaktkameraten, Håvard, er også på ”det beste laget”. Da jeg spurte Håvard hvorfor han tror han er blitt en spesielt god soldat sier han:

Håvard: Som jegersoldat har arbeids erfaringen min hatt mye å si, for jeg jobber i skogen hver eneste dag. Jeg er ganske vant til naturen. Pluss at jeg jakter 100 dager i året. Jeg har jobbet i skogen hele mitt liv, og det gjør jeg nå.

Med 100 jakt dager i året må Håvard kunne sies å være en svært aktiv jeger. I tillegg har han arbeid tilknyttet skogen, og en bakgrunn med tidlig tilvenning til aktiviteter i naturen gjennom jakt, fiske og oppvekst i en liten skogbrukskommune. Også Morten, ”den beste soldaten”, har arbeid knyttet til skogsdrift, og i barne- og ungdomsåra var han ”ute bestandig”. Som nevnt fikk han sin første rifle som 5-åring. Men han sier og: ”Jeg var jo med på skytebanen fra jeg var en ganske liten ... skøyt med AG'en ikke sant, da jeg var sånn 10–11 år.” Dette kunne han gjøre fordi far og bestefar var i Heimevernet. Han sier; ”at jeg skøyt med AG'en, det virker jo på deg”. Derfor hadde han ”veldig lyst inn i Forsvaret”. Også Håvard har nær familie som har vært i Forsvaret og Heimevernet og som har vært med på å påvirke hans forhold til Forsvaret.

Flere av respondentene hevder at interesse for jakt er et fellestrekk ved *alle* soldater i innsatsstyrken, ikke bare ”de beste”. Fellesnevneren går nok mer på at flere er interessert i friluftsliv i en eller annen form, enn at alle driver med jakt. En uttalt interesse for friluftsliv finnes hos samtlige av respondentene i

dette spesifikke utvalget (også hos befalet som peker dem ut). Det er bare en soldat i utvalget som sier han ikke har drevet med friluftsliv i barndommen. Til tross for dette er han den soldaten som i tillegg til ”den beste soldaten”, Morten, og kameraten Håvard legger mest vekt på jakt og friluftsliv i samtalen. Relativt tidlig sier han:

Kenneth: Jeg har ingen sånn, skal si for noe, ekstrem nødvendighet for å skyte med våpen eller de tingene der, men jeg trives veldig godt med å gå langt i skog og natur, gjerne for å gjømme seg bort litt, og det å mestre naturen synes jeg er utrolig gøy. Hvis du får litt ekstreme forhold, det er kjempegøy å kunne være komfortabel ute under regn, vind, snø, kulde.

Fritidsinteressene hans i dag beskriver han slik:

Kenneth: Jeg drar jo med meg kompiser på turer da, både på sjøen, teltturer ved sjøen og fjellturer, og dykker mye. Litt fjellklatring, paragliding. De tingene som gir litt spenning samtidig som jeg kan være ute i naturen.

Kenneth er den eneste av de utvalgte soldatene som har erfaring fra utenlandstjeneste, men dette nevnes ikke eksplisitt som årsak til at han velges ut verken av befalet, eller han selv. Han mener han må være valgt ut fordi han er på ”det beste laget”, og at han ikke ville vært best uten de andre jaktgutta. Når jeg spør hvor relevante ferdigheter i friluftsliv var i utenlandstjenesten, svarer han:

Kenneth: Veldig! Relevant. Hvis ikke du kan hode deg tørr, og hvis ikke du kan varme vann og lage deg mat og overleve på de premissene som stilles så tror jeg du er ferdig. Hvis du er blaut, hvis du fryser og du ikke får sove så er det ikke lenge du varer i en del situasjoner.

Siden Kenneth er så opptatt av friluftsliv spør jeg hvor friluftslivsinteressen kommer fra. Han sier: ”Forsvaret lærte meg å kunne leve av naturen og mestre naturen for å si det sånn”. Han hadde altså ikke med seg en friluftslivsinteresse inn i Forsvaret, men har inkorporert denne interessen i sin habitus gjennom det militære. Hvordan militærtjenesten i dette tilfellet disponerer for en friluftslivsinteresse kan være med på å understreke at det finnes en likhet mellom den militære tjenesten soldaten har tatt del i og friluftsliv. En slik nærhet i det sosiale rommet predisponerer ifølge Bourdieu (1995), for overganger mellom feltene. Selv om det militære og friluftsliv er relativt autonome felt, så deler de en felles symbolsk struktur. Den kapitalen Kenneth har tilegnet

seg i det militære synes å ha gitt han en inngangsbillett til friluftsliv, og han investerer nå mye i dette feltet, noe som igjen kommer han til nytte i det militære. Man kan si at han i begge feltene akkumulerer en form for kapital som lar seg omsette på det andre feltet.

Da Bourdieu introduserte begrepet kulturell kapital ble det ”brukt for å analysere den veldokumenterte sosiale reproduksjonen, eller barrieren mot sosial mobilitet, som kjennetegner utdanningssystemet” (Danielsen 1998: 78). Bourdieu kritiserte ideen om at systematiske sosiale skjevheter var et uttrykk for ”medfødt talent”, og viste hvordan barnets muligheter innenfor utdanningssystemet var bestemt av kulturell tilhørighet. Ved at skolen i Frankrike var bygd på den franske middelklassens kultur og representerte dennes sett med verdier og tenkemåter, favoriserte den middelklassens barn som gjennom sin oppvekst, var blitt fortrolige med denne kulturen (Bourdieu og Passeron 2000, Callewaert 1996, Danielsen 1998). Vi kan si at middelklassens barn hadde det konkurransefortrinn det innebar å spille på den *kulturelle hjemmebane* i møte med skolesystemet (Danielsen 1998). Ikke bare oppnådde middelklassens elever større akademisk suksess, de opplevde oftere å bli betegnet som ”idealelever” og å bli gitt komplimenter i undervisningen (Bourdieu og Passeron 2000). Ulike former for kulturell kapital, eller kulturelle pregninger i habitus, ga med andre ord elevene ulike forutsetninger i møte med kulturen som ble formidlet i skolen, og fikk følger for deres prestasjoner (Bourdieu og Passeron 2000, Danielsen 1998). I dette perspektivet kan det se ut som ”de beste soldatene” fra barndommen av, gjennom friluftsliv, jakt, skyting og familie med tilknytning til Forsvaret, i sin habitus har tilegnet seg en form for kulturell kapital som er verdsatt i denne jegertroppen. I intervjuene kommer det også frem at soldatene har ”følt seg hjemme” i møte med Forsvaret, noe vi nå skal se nærmere på.

Det henvises gjentatte ganger til at soldater har fordeler av et friluftsliv som handler om å være utendørs på en måte som gjør at de har lært å holde seg tørre og varme. Flere av soldatene trekker frem at friluftsliv har lært dem å sove og slappe av utendørs, noe de mener er en viktig egenskap i militær sammenheng hvor det er viktig å hvile der man kan, når man kan. Det kommer blant annet frem i samtalen med Håvard:

særlig det med evnen til å slappe av. Det er mye lettere å få sove de få timene du har mulighet til når du er vant til det.

Med Bourdieus perspektiv kan det se ut som om friluftsliv har vært med på å forme et sett av inkorporerte ferdigheter, en praktisk sans ("le sens pratique") for det som skal til for å kunne te seg og skaffe seg hvile utendørs under alle forhold. Bourdieu beskriver "le sanse pratique" som en før-refleksiv praktisk mestringssevne; en form for kunnskap som medfører fornuftig, [men ikke nødvendigvis logisk] handling (Bourdieu 1990). Man kan si at soldatene gjennom friluftsliv har fått innkorporert en form for generative disposisjoner som gjør det mulig for dem å handle fornuftig uten at de følger noen bestemte regler for oppførsel. Når "habitus står overfor objektive forhold som er identiske med eller liknar på dei tilhøva habitus vart produsert under, er den faktisk perfekt tilpassa, heilt uten noko slags medviten" (Bourdieu og Wacquant 1995: 115). Habitus setter dem dermed i stand til å tilpasse seg også i det militære feltet, idet det kaller på noen av de samme handlingene. Formidlingen av "den legitime kulturen" i det militære feltet blir dermed en videreføring av noe de allerede behersker og er fortrolig med. I relasjon til feltteorien kan vi si at soldatene spiller på en kulturell hjemmebane i møte med militær praksis, med alle de fordeler det medfører.

Friluftsliv gir tjenesten mening

Det kommer tydelig frem i intervjuene med både befal og soldater at friluftsliv er en svært viktig del av motivasjonen for å være med i Heimevernets innsatsstyrke på frivillig basis for begge grupper. I samtale med et befal som flere ganger nevnte at han var "veldig glad i friluftsliv selv" spurte jeg hvor mye det hadde betydd for hans egen militære karriere. Han svarte:

Petter: Det var nok derfor jeg valgte jegertjenesten i sin tid. Det var en tjeneste som var veldig mye ute. (...) Friluftsliv og jegertjeneste; det henger litt sammen. Det er veldig mye felles. Når man er glad i friluftsliv vil jeg nesten si at jegertjeneste må være det optimale.

Med tanke på å forstå mer av soldatenes motivasjon for tjeneste i innsatsstyrken spurte jeg hvor relevant de oppfattet innsatsstyrken og egen rolle å være i forhold til reelle militære oppdrag, og om de oppfattet at det de driver med i innsatsstyrken er viktig i et samfunnsperspektiv. For det første så trodde de at "myndighetene skulle strekke seg svært langt" før innsatsstyrken vil bli brukt i reelle stridssituasjoner, om det i det hele tatt kom til å skje. En sier: "Det å drive

og entre hus og tro at vi skal rydde hus og komme i reelle stridssituasjoner, det utgår”. Flere sier at det hadde vært gøy å bli brukt en dag, men det har mindre betydning; ”Jeg tror at når vi trener i trygge og gode og greie former, er det lek for mange. For mange er det et spill.” Dette bringer oss over på et annet av fellestrekkene ved soldatene. De anser reell strid eller krig bare for å være en fjern mulighet. De ser tjenesten som en hobby. I hobbyforståelsen er friluftsliv og kameratskap viktige ingredienser, og de sier de vil slutte dersom kameratene slutter; ”Hadde alle de andre sluttet, så hadde sikkert jeg også gjort det.”

Materialet kan fortolkes dit at friluftsliv bidrar til å forme en habitus som gir mening til elementer i militær praksis som uten tilsvarende sosialisering gjennom friluftsliv kan oppleves som kjedelige eller ubehagelige, til og med meningsløse, gitt respondentenes manglende tro på at de kommer til å bli brukt som militær avdeling:

Robert: Jeg tror det [interesse for friluftsliv] er viktig når du ligger ute på vakt i en OP [observasjons post] som kan være vanvittig kjedelig hvis ikke du evner å nyte – altså, du må ha noen strenger å spille på. Hvis du virkelig kan nyte den rødstrupen som begynner klokken fire å synge om morgenen og når solen begynner å rødme, så tror jeg det er viktig. Det går ikke på bekostning av det du skal gjøre, men er med på å fylle det litt. Du får litt dybde i tingene. Og du trives i det. Da kan speider og friluftsliv fra tidligere være arenaer hvor du har lært deg å sette pris på de tingene.

For mange, og kanskje spesielt nordmenn med interesse for friluftsliv, fremstår naturens spill som her beskrives, som vakkert og underholdene. Beskrivelsen over representerer en kulturelt overlevert og tillært naturforståelse. Hegge (1990) viser hvordan naturforståelsen har forandret seg i et historisk perspektiv. I senmiddelalderen og renessansen evnet man ikke å se skjønnhet i naturen. Til tross for at det ble foretatt mange vandringer, finnes det fra denne tiden ikke en eneste skildring av naturens storslagenhet, soloppganger eller solnedganger. ”Tvert imot beretter disse reisende – statsmenn, soldater, kjøpmenn – bare om et landskap fylt av skrekk og gru, et redselsfylt øde” (Hegge 1990: 49). I Roberts uttalelse kommer det frem at det er mulig å finne mening og dybde i det å ligge musestille på en observasjonspost dersom du har lært å sette pris på rødstrupen og solen som rødmer. Robert sier at speider og friluftsliv er arenaer hvor du lærer dette. Respondenten fremstår som en person med spesiell fasinasjon for naturen, men han er ikke den eneste. Jørgen trekker frem nattens lyder: ”Så jeg trives med det herre med telt og primus og

ligge ute og fryse litt og ... sitte oppe gjerne en natt og se på, ja eller høre på, lydene ute i skog og mark og sånt." Med henvisning til Bourdieu kan dette fortolkes i retning av at elementer i en friluftslivskultur kan bidra til å forme en habitus hvor man verdsetter naturens spill og det enkle livet. Noe som igjen gir mening til disse elementene i militær praksis. Habitus utgjør sånn sett et sosialt grunnlagt system av skjema for tolkning og bidrar med motiverende strukturer (Bourdieu 1977). Man kan si at: "Habitus er med på å konstituere feltet som ei forståelig verd, der det fins meiningar og verdiar, som det er bryet verdt å investere energi i" (Bourdieu og Wacquant 1995: 113).

"Kryping i skauen" fortolkes av Kenneth som "sunt og friskt og gjør at du føler deg som et bedre menneske når du kommer hjem". Sosialantropologen Long Lit Woon (1993) fra Malaysia viser hvordan en sunnhetsfortolkning av slitet det medfører å gå på tur er kulturelt bestemt og tillært. Deltakelse i friluftsliv på norsk som Woon sier, kan sies å forme habitus på en måte som disponerer for positive fortolkninger av slit og svette i friluft, og soldater med slike disposisjoner vil kunne oppleve patruljetjenestens fysiske utfordringer som positive, slik Kenneth gjør.

Fra ung gutt til norsk mann gjennom friluftsliv og forsvar

Det er altså tålmodige lagspillere over 30 år, som er gode skyttere og har en utpreget friluftslivsbakgrunn, som pekes ut til å være "de beste soldatene" i denne jegertruppen av befal som selv er over 30 år og er veldig glade i friluftsliv. Både soldater og befal forstår tjenesten som en hobby, og de har liten eller ingen tro på at reell strid kommer til å bli en del av tjenesten. Soldatenes friluftslivserfaring kommer ikke bare fra fritidsbasert friluftsliv, men og fra yrkesliv (skogbruk) og oppvekst på landsbygda. Friluftsliv inngår som en viktig, kanskje den viktigste artikulerte motivasjonsfaktoren for å søke seg til tjeneste i Heimevernets innsatsstyrke på frivillig basis. Det synes som om de to feltene friluftsliv og det militære ligger nær hverandre i det sosiale rommet.

Denne nærheten kan man finne en historisk forklaring på, og et sentralt poeng hos Bourdieu (Bourdieu og Wacquant 1995: 77) er at vi ikke kan gripe strukturene og logikken i et felt uten å foreta en opphavsanalyse. Vi må lete etter "konstruksjonsprinsippenes sosiale opprinnelse" (Bourdieu 1995: 219).

Som vist innledningsvis knytter både Ulriksen (2002) og Friis (2000) Forsvaret til nasjonsbyggingen og konstruksjon av norsk identitet. Videre viser

de hvordan norsk identitet ble nært knyttet til natur, og hvordan ”tur- og skigåing, jakt og fiske var aktiviteter som i økende grad var blitt romantisert og fremhevet som ”det norske” (Friis 2000: 121). Ulriksen (2002: 25–40) hevder at den norske forsvarstradisjonen ble konstruert med nasjonsbyggingen som sitt fremste formål. Friis (2002: 124) hevder i tillegg at forsvarstradisjonen har vært med på å naturliggjøre kjønnsrollene, dels ved at alle norske menn skulle forsvare landet, og dels ved å fremheve og verdsette fysiske maskuline egenskaper. Forsvaret ble ”en maskuliniseringsinstitusjon, der de rette maskuline egenskapene læres. Populært heter det da også at man ikke er mann før etter å ha gjennomført førstegangstjeneste” (Friis 2000: 131). Ved å fremheve de maskuline verdiene som primære for samfunnets overlevelse, blir maskulinitet en kjerneverdi i det norske samfunn, skriver Friis (2000: 131).

Pedersen (1999) viser hvordan friluftsliv er sterkt knyttet til en pedagogisk danningstradisjon hvor naturen ble ansett å ha en spesielt karakterdannende funksjon for gutter og menn. Retningen går tilbake til Jean-Jacques Rousseau. ”Han var opptatt av å utvikle en oppdragelse som tok hensyn til gutters naturlige måte å lære på” (Pedersen 1999: 30), og hvor ”Aktiviteter i natur ble oppfattet å ha foredlende karakter” (Pedersen 1999: 30). Oppdragelsen gjaldt Émile, gutten. ”Den andre”, Sofie, skulle oppdras til lydighet. Når Tordsson (2003) i sin doktorgradsavhandling tegner et portrett av århundreskiftets friluftsmenneske, skriver han: ”Friluftsmennesket er en *mann*. Det er – sett fra tidens egen horisont – mannlige dyder som friluftslivet påstås å fremleske” (Tordsson 2003: 139).

Om vi ser nærmere på friluftslivsforetellingerne til soldater og befal i utvalget er det ikke hensiktsmessig å anta at enhver form for friluftsliv representerer en kultur som bidrar med kulturell kapital som verdsettes i militære felt. Pedersen (1997) understreker at det finnes en rekke forskjellige former for friluftsliv; friluftslivs*stiler* eller -kulturer. Det er flere konkrete former for friluftsliv som benevnes av respondentene. Det som går igjen er; jakt, fiske, fjellturer, turer med opp-pakning, teltturer i skogen, skiturer på fjellet og speiding. Ut over dette som kan forstås som friluftsliv utført på fritiden, er det flere som har yrke knyttet til naturen. Det nevnes og friluftslivserfaring fra tidligere militær tjeneste. Jakt og speiding er de formene for friluftsliv som beskrives mest grundig av respondentene, og som også har blitt eller fortsatt bedrives av flere. Dette er det vi kan kalle maskuline eller mannlige former for friluftsliv. Pedersen (1999) skriver; ”At jakt og fiske har vært og er mannlige virksomheter er selvfølgelig. Det kommer blant annet til uttrykk gjennom begrepene *jeger*

og *fisker* som er entydige hankjønnord. Både aktivitetene og språket markerer dermed en klar grense mellom biologiske kvinner og menn, og mellom hva som blir oppfattet som kvinnelig og mannlig” (s. 185). Speiding på sin side ble opprettet som ”en slags militært inspirert friluftsidræt, hvor unge skulle lære at forsvare imperiet” (Olwig 1986: 159–160). Speiderbevegelsen er ifølge Olwig (1986) ”Den bevægelse, der vel nok har betydet mest som igangsætter for det moderne friluftsliv i naturen” (s. 160). I sine memoarer skriver grunnleggeren, Baden-Powell:

[I]n training our lads in the Army to be soldiers we had to remedy some of the shortcomings in their character and to fill in the omissions left in their education by developing in them the various attributes needed for making them reliable MEN.

(Baden-Powell 1933: Chapter X)

Med andre ord har både forsvar og friluftsliv hatt en viktig funksjon i forhold til å gjøre unge gutter til menn. Man kan si at feltene har hatt en felles maskuliniseringsfunksjon, og at kampene i feltet dreier seg om å akkumulere maskulin kapital. Slik kan maskulinitet forstås som en interesse/illusio som på en og samme tid er forutsatt og produsert av måten disse to historisk avgrensede feltene fungerer på (Bourdieu og Wacquant 1995: 101).

Ved at friluftsmannen som behersket røff natur og tøft klima ble fremstilt som et nasjonalsymbol (Friis 2000, Pedersen 1999, Tordsson 2003, Ulriksen 2002), kan vi si at han kom til å representere hegemonisk maskulinitet i det norske nasjonsbyggingsprosjektet. Med Bourdieus perspektiv kan vi si at dominerende aktører som har funnet det verdt å kjempe om denne formen for maskulin kapital, har bidratt til å reprodusere troen på denne maskuline kapitalens verdi for soldater. Man kan tenke seg at soldatens mulighet til å akkumulere en slik tradisjonell norsk form for maskulin kapital er en felles interesse/illusio som ligger til grunn i feltet, og bidrar til deres motivasjon for militær tjeneste. Slik bidrar de også til at det rekonstrueres en kultur hvor friluftslivsmannen med sine fysiske egenskaper vurderes til å være ”den beste soldaten”. I sin konsekvens kan dette medføre at potensielle soldater med andre former for maskulin eller feminin kapital ikke rekrutteres til, eller verdsettes i feltet. Som Ulriksen (2002) har vist, er det slett ikke sikkert at friluftslivsmannen er ”den beste soldaten”. Kanskje er han bare ”den beste Mannen” i denne kulturen.

Noter

1. Da den kalde krigen gikk over i historien, oppstod ”en alminnelig enighet om at den tradisjonelle invasjonstrusselen” (Diesen 2003: 3. avsnitt) var borte, og med det forsvant mye av Forsvarets og NATOs tradisjonelle rasjonale (Diesen 2003). Imidlertid ble nye bruksområder for NATO og dermed også Forsvaret funnet. Men disse befant seg utenfor Norges grenser, og trusselen mot Norge og norske interesser fremstod som langt mindre selvinnslysende (Diesen 2008, 2009).
2. ”Forsvaret identifiserte raskt kampen mot terror som ”Den Nye Fiende” (Politiforum 2004, s. 24) og ”Jeg synes det er urovekkende at HV øver på en type bistand som politiet sjelden eller aldri vil etterspørre, sier Odd B. Malme, assisterende politidirektør. Flere politiledere er som Malme, urolige over at HV nå trener på innsats mot kriminalitet.” (Politiforum 2004, forsiden).
3. Soldater og befal antok det som sannsynlig at de kunne komme til å bli tatt i bruk som *ubevepnet* bistand ved naturkatastrofer som skogbrann og flom (Rones 2008).
4. Ulriksen peker på perioden 1890–1905 som ”en spesifikk epoke i Norges historie da det oppstod en helhetlig og robust mal for hva som var normalt i norsk forsvarspolitik (…). Og den forståelsen av forsvaret som da ble dannet, kaller Ulriksen forsvarstradisjonen” (Neumann (2002, s. 11).
5. Intervjuundersøkelsen er hentet fra masteroppgaven ”De beste soldatene”. En kvalitativ studie av ”de beste soldatene” i Heimevernets innsatsstyrker sett i lys av Pierre Bourdieus teoretiske perspektiver (Rones 2008).
6. Det var ingen jenter i denne troppen.
7. De 6 soldatene har gjennomført 6 forskjellige typer førstegangstjeneste; ”froskemann i marinen på 80-tallet”, ”lett infanterist på Skjold”, ”kontorjobb på rekruttskolen som idrettsassistent”, ”gardemusiker”, ”vanlig førstegangstjeneste i luftforsvaret” og ”infanterist for lenge siden”. 5 av deisse har vært mer enn 8 år i Heimevernet og ble med andre ord HV-soldater før innsatsstyrken ble opprettet. En har vært i Irak.

Litteratur

- Baden-Powell, R. 1933: *Lessons from the Varsity of Life*. London: C. Arthur Pearson Ltd.
- Bourdieu, P. 1977: *Outline of a theory of practice*. Cambridge: Cambridge University Press
- Bourdieu, P. 1990: *The Logic of Practice*. Cambridge: Polity Press
- Bourdieu, P. 1992: *Kultur og kritikk*. Uddevalla: Mediaprint AB
- Bourdieu, P. 1995: *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax Forlag
- Bourdieu, P. 2000: *Den masculine dominans*. Oslo: Pax Forlag
- Bourdieu, P. og Passeron, J.-C. 2000: *Reproduction in Education, Society and Culture*. Second edition. London: SAGE Publications Ltd.
- Bourdieu, P. og Wacquant, L.J.D. 1993: *Den kritiske ettertanke. Grunnlag for*

- samfunnsanalyse*. Oslo: Det norske samlaget
- Callewaert, S. 1996: Pierre Bourdieu. Andersen, H. og Kaspersen, L.B.: *Klassisk og moderne Samfunnssteori*. (s. 330–349) København: Hans Reizels Forlag
- Danielsen, A. 1998: Kulturell kapital i Norge. *Sosiologisk tidsskrift* ½ (1998), 75–106
- Diesen, S. 2008, 18. desember: Den nye krigerkultur. *Aftenposten*. Hentet 9. august 2010 fra
<http://www.aftenposten.no/mening/kronikker/article2830521.ece>
- Diesen, S. 2009, 3. april: NATO fyller 60 år. *Dagsavisen*. Hentet 01.10. 2010 fra: <http://www.dagsavisen.no/mening/article408734.ece>
- Diesen, S. 2003: *Hvilket forsvar trenger Norge?* Foredrag i Polyteknisk Forening, 25.november. Hentet 01.10. 2010 fra:
<http://old.polyteknisk.no/pf27ga.html>
- Forsvarsdepartementet. 2010: *Forsvarsministeren besøkte HV-øvelse*. Hentet 01.10.2010 fra:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/aktuelt/nyheter/2010/HV-besok.html?id=606690>
- Forsvarsnett (2010) www.mil.no
- Friis, K. 2000: Forsvar og identitet: De norske friskusverdiene. Dale, G. (red.) *Grenser for alt*. (s. 119–143) Oslo: Spartacus Forlag AS
- Græger, N. og Leira, H. 2005: Norwegian Strategic Culture after World War II: From a Local to a Global Perspective. *Cooperation and Conflict*, 2005, Vol .40. No. 1, 45–66
- Hansen, S.J. 2007: *Doktrineutvikling i Heimevernet*. Oslo: Abstrakt forlag AS
- Hegge, H. 1990: Det moderne friluftsliv i historisk og filosofisk perspektiv. Menneskets naturopplevelse belyst ved dets forhold til fjellverden gjennom tidene. Andersen, G. (red.): *Momenter til en dypere naturvernforståelse*. Østlandske Naturvernforening. Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
- Heimevernsstaben. 2004–2010: *Innsatstyrken – først og fremst*. Brosjyre/rekrutteringsmaterieill i flere utgaver. Forsvarsstaben/Heimevernsstaben. Oslo/mil Akershus. Samme innhold finnes den 15. mai 2010 på: www.hvrekuttering.no
- Innst. S. nr. 234. 2003–2004: *Innstilling fra forsvarskomiteen om den videre moderniseringen av Forsvaret i perioden 2005–2008*. St.prp. nr. 42 (2003–2004):
- Innst. S. nr. 342. 2000–2001: *Innstilling fra forsvarskomiteen om omleggingen av Forsvaret i perioden 2002–2005*. St.prp. nr. 45 (2000–2001)
- Kvale, S. 2004: *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo. Gyldendal Akademisk

- Lov om Heimevernet. 1953: *Lov om Heimevernet*. Trådt i kraft 17. juli 1953
- Neumann, I.B. 2002: Forord ved Iver B. Neumann. Ulriksen, S. *Den norske forsvarstradisjonen – militærmakt eller folkeforsvar?* (s. 9–13). Oslo: Pax Forlag A/S
- Olwig, K. 1986: Krig og fred i naturen. Hvilken naturformidling, hvilket friluftsliv? *Centring* 7 (2) 1986, s. 156–169.
- Pedersen, K. 1997: På sporet av et mangfold av friluftslivsstiler. Ottesen, L. og Damkjær, S. (red.) *Du i det fri. Sport, friluftsliv og turisme*. Dansk Idretts historisk Forenings Årbog 1995. Odense: Universitetsforlaget, s. 29–54
- Pedersen, K. 1999: ”Det har bare vært naturlig”. Friluftsliv, kjønn og kulturelle brytninger. Avhandling for Dr. scient graden, Alta: Institutt for samfunnsfag, Norges idrettshøgskole Politiforum (2004, 18. august) *Kamp om terror*. Nummer 8
- Rones, N. 2008: *”De beste soldatene”. En kvalitativ studie av ”de beste soldatene” i Heimevernets innsatsstyrker sett i lys av Pierre Bourdieus teoretiske perspektiver*. Masteroppgave i idrettsvitenskap. Oslo: Norges idrettshøgskole
- St. prp. Nr. 45. 2000–2001: *Omleggingen av Forsvaret i perioden 2002–2005* Oslo: Det Kongelige Forsvarsdepartement
- Tordsson, B. 2003: *Å svare på naturens åpne tiltale. En undersøkelse av meningsdimensjoner i norsk friluftsliv på 1900-tallet og en drøftelse av friluftsliv som sosiokulturelt fenomen*. Avhandling, Dr. scient. Graden, Institutt for samfunnsfag, Norges idrettshøgskole. Oslo.
- Ulriksen, S. 2002: *Den norske forsvarstradisjonen – militærmakt eller folkeforsvar?* Oslo: Pax Forlag
- Wacquant, L.J.D. 1995: *Innleiing*. Bourdieu, P. og Wacquant L.J.D. *Den kritiske ettertanke. Grunnlag for samfunnsanalyse* (s. 17–21). Oslo: Det norske samlaget
- Wilken, L. 2008: *Pierre Bourdieu*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag
- Woon, L.L. 1993: Hvordan jeg lærte å gå på tur. Norsk friluftsliv sett utenfra. *Plan og arbeid* 4/93, s. 3–6

Summary

”The best ranger soldiers” in the Norwegian Home Guard’s Rapid Reaction Forces

The article examines a ranger platoon in one of The Norwegian Home Guard’s Rapid Reaction Forces whose main task is to protect people and essential social

functions inside the Norwegian borders, at a time when a traditional enemy is more or less absent, and where actual combat is considered nothing more than a distant possibility. The article's purpose is to investigate what kind of criteria is employed as a basis to evaluate "the best soldiers" when officers and soldiers do not think they will be used for military purposes. Pierre Bourdieu's theoretical perspectives and terminology have been used as a tool in analysis and interpretation. Thus, the study illustrates how the construction of "the ideal soldier" as an outdoor man from the National Romanticism period and the beginning of the 1900-century is still reproduced in the Norwegian territorial defence today.

Keywords: Soldiers, The Norwegian Home Guard, Outdoor life, Bourdieu, Masculinity